

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare odată în săptămână: DUMINECA

<p>Prețul Abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr. " " " " pe 1/2 an 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 14 franci " " " " pe 1/2 an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte, 3 il., până la 200 de cu- vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ“; eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș</p>
---	---	---

Momentele, cari au contribuit la renașterea literaturii române*).

La fiecare popor, care a ajuns la conștiința existenței și a început a progresa pe calea culturii, aflăm o literatură mai mult sau mai puțin dezvoltată, amăsurat gradului de cultură, la care a ajuns respectivul popor.

Literatura stă în cea mai strânsă legătură cu viața politică, încât din ea mai putem deduce, că un popor se află într-o stare politică bună sau rea. Dacă e de mare folos cunoașterea istoriei politice, care ne înfățișază trecutul unui popor în privința politică, apoi numai puțin însemnată e și istoria literaturii, care ne arată dezvoltarea spirituală a unei națiuni, cauzele, cari au favorizat sau împiedecat această dezvoltare. Scurt literatura e oglinda vieții spirituale și culturale a unui popor. Eroii naționali nu trebuie căutați numai pe câmpul bătăliei, ci și pe terenul literar. Despre laureatul nostru poet Alexandri se zice, că prin oda sa „Cântecul giutei latine“ a contribuit tot atât de mult la cunoașterea poporului român ca și armata română prin învingerea dela Plevna.

Dar pe când la celelalte popoare vedem o literatură înaintată, durere literatura noastră în adevăratul înțeles este abia pe la început. Dacă ne întrebăm, de unde vine aceasta, vedem, că earăși din cauze politice. De aceea, pentru ca să putem înțelege cauza de ce literatura noastră a început a se dezvolta abia pe la sfârșitul veacului trecut, pe când alte popoare aveau o literatură destul de bogată, trebuie să cunoaștem starea politică atât a românilor dincoaci, cât și a celor dincolo de Carpați.

Starea Românilor de dincoaci de Carpați în secolii 16, 17 și 18 era din cele mai de plâns. Ei sunt despoiați de toate drepturile nu numai

* Disertațiune scrisă pentru ședința festivă a societății „Ioan Popasu“, ținută la Dumineca Tomii a. c.

politice, dar și omenești. Maghiarii, Secuții și Sașii la 1438 fac uniunea cunoscută în istorie sub numele de uniunea celor trei națiuni cu scop, ca să sdrobească rebeliunile blăstemaților țerani, cari fiind cu deosebire Români, se vede, că această uniune se îndrepta contra lor. Națiunea română și religiu-nea ei au fost declarate numai ca suferite până le va plăcea stăpânilor. Școale nu-i era ertat Românului să ridice, nici ca copii lor să umble la școli străine.

Religiunea și preoții lor sunt batjocuriți, încât trebuiau să păstorească vitele superintendentului calvin, în asemenea stare, oare cine poate aștepta dela Românii de pe atunci vre-o cultură. Dar cu toate acestea Românii de dincoaci sunt cari au eliberat limba română de cea slavonă, ei încep redeșteptarea atât politică cât și spirituală, dupăcum vom vedea mai jos.

Pe când Românii de dincoaci erau într-o stare atât de tristă, cei de dincolo gemeau sub jugul fanariotilor. Anume Turcul ne mai având încredere în boerimea română, trimite pe tronurile române greci fanarioți, cari aducând cu sine o mulțime de alți greci, umplu țerile cu lipitori, cari sug pe bietul Român încât nu-i rămâne alta, decât să-și ia lumea în cap, căci ciocoi ai avari îi răpesc moșiile, vitele, căutând nu numai a sătura pe Turc, care l' pusesse în tron, ci să-și adune și pentru sine averi, ca azi mâne fiind scos din domnie, să aibe cu ce trăi. Foarte bine caracterizează pe greci Beldiman, când zice:

„Toți din marginile lumii în Moldova's adunați,
 Veniți goli, în strae proaște, în abale îmbrăcați,
 După ce au făcut stare și toți s'au îmbogățit
 În sinul patriei noastre ei întâiu au pus cuțit“.

Dar ei nu se îndestulesc numai cu aceea, că store țerile române de averi, ci le prefac și în privința administrativă și culturală în provincie grecești, introducând limba grecească în administrație, biserică și școala. Pe boerimea română o sărăcesc sau

corcesc cu elementele lor grecești și fi corump moravurile.

Prin viața și traiul lor desfrânât le succede a corumpe și demoraliza într'atâta pe boeri, încât chiar ei cereau, ca fii de boeri, cari nu învață carte grecească, să nu poată ocupa vr'o funcțiune publică.

Cât de miserabilă a trebuit să fie și instrucțiunea grecească, să poate conchide de acolo, că nici un Român n'a pășit ca scriitor în limba greacă fie pe terenul istoric, teologic sau poetic.

Dar „geniul națiunii române nu s'a stins nici chiar în aceste epoce de tristă umilire a poporului“ (Odobescu). Pe când Românii pe dincolo gemeau sub jugul fanarioților, pe când Athena nu mai părea a fi în Athena ci în București, dincoaci de Carpați resar zorile unui viitoriu mai frumos.

Anume Românii ne mai putând suferi starea lor, care era cea mai asuprită, ce să putea cugeta, și atrași de promisiunile rom.-catolicilor, cari le promiteau marea și sarea, dacă se vor lăpăda de religiunea lor și se vor uni cu ei, o parte din Români s'au și unit la 1698 cu Roma recunoscând pe papa de cap al bisericii.

Nu voesc să espun aci, întru cât a fost folosită această unire pentru Români și întrucât nu, dar ea, deși a despărțit pe Români în uniți și neuniți contribuind astfel la slăbirea poporului, această unire totuș are meritul, că a contribuit foarte mult la renașterea Românilor. Deși promisiunile, ce li-să făcuseră Românilor, au ramas în cea mai mare parte pe hârtie, totuș cei uniți au putut să-și ridice școli și când și când vre unul din ei ajungeau și în vreo funcțiune de stat. Astfel Românii putând să urmeze la vreo școală, fie chiar străină, au început a se ivi între ei oameni luminați cu vederi mai înalte.

Un atare bărbat luminat, superior și energic să și arată pe scenă în persoana episcopului Inocențiu Clain (Micul). Meritul lui e, că ridică la 1738 școalele din Blaj, la cari 200 elevi primiau susținerea din veniturile episcopiei, afară de aceea ridică și un seminar pentru creșterea clerului. El este cel d'ântâi, care trimite tineri la Roma spre educațiune și instrucțiune mai înaltă. Între aceștia pe Petru Maior și G. Șincai.

Dar din nefericire activitatea acestui bărbat epocal nu ținu mult. Contrarii nostri vîd în el un om, care lucră pentru luminarea și deșteptarea poporului român, prin urmare un om periculos pentru ei, de aceea ei întrebuițază toate mijloacele spre a 'l înălțura, cea ce le și succede, căci el trebuie să părăsească scaunul episcopesc și să moară în esil la Roma la 1769. Dar deși el a căzut, au ramas școalele din Blaj, cărora urmașul său Petru Aron le dădu un avînt nou și așa ele sporiau în putere și autoritate concentrând tot mai multă tinerime română. Ele și încep a-și da fructele lor.

Bărbați mari ies din sînul lor, cari cu toate pericolele cei amenința, au lucrat pentru luminarea poporului. Dar să vedem, cari sunt acei bărbați mari, cari au dat impuls la deșteptarea neamului român din țerile supuse casei habsburgice. Aceștia sunt: Sam. Clain, P. Maior, G. Șincai, trei luceaferi pe firmamentul literaturii române, după cum îi numește Papiu Ilarian, cari au deschis cartea limbii și istoriei române.

Nu cade în cadrul acestei lucrări să espun mai pe larg viața acestor trei bărbați, de aceea mă voi mărgini numai a arăta fucătva meritul lor.

Cel d'ntâiu pas al lor a fost scoaterea la lumină a unei gramatici românești, cea dintâiu cu litere latine, compusă de Clain și amplificată de Șincai.

Lucru ne'nsemnat la aparință, dar de nemărginite consecinți, căci prin ea s'a pus basă la limba literară română, fără de care nu se poate cugeta unitatea națională a unei limbi.

Terenul însă pe care acești trei luceaferi și-au câștigat numele lor nemuritoriu este istoriografia. Clain prin „Istoria Românilor“, Șincai prin „Cronica Românilor“, care face epocă în literatura noastră, ear Maior prin „Istoria pentru începutul Românilor“ amintesc pe de o parte Românilor originea lor măreață, ear contrariilor le arată, că acest popor pe care și-l țin de atâtea veacuri în lanțuri, nu este de o origine de jos, după cum susțineau ei, ci să trage dela gîntea falnică a Romanilor și de aceea să țină cont de acest popor acuma supus, căci pe el îl așteaptă un viitoriu mare și frumos.

Numai așa putem apreția în destul meritul lor, dacă luăm în considerare, că ei au umblat pe un drum nestrăbătut de alții, ei sunt cei dintâiu istorici în adevăratul înțeles, deoarece scriitorii de până aci erau simpli cronicari.

De aci vedem, că pe când Horia, Cloșca și Crișan cu sabia caută a scoate poporul de sub jugul rușinos al iobagiei, pe atunci Clain, Șincai și Maior, luptă cu condeii pentru înaintarea și deșteptarea Românilor.

(Va urma)

Lecciónes practice din Istoria universală

Lupta dela Călugăreni, —

Intemplantă în 13 August 1595 între Mihai Viteazul și Turcii.

Dedicație fostului meu prof. de pedagog. Spect. D. Patriciu Drăgălină

III. Desvoltarea și analiza celor enarate

I

Ce fel de popor erau Turcii pe vremile vechi? Turcii pre vremile vechi erau un popor puternic, dar foarte sêlbatec. — Ce făceau ei când călcau vr'o țară? Când călcau ei vr'o țară făceau cruzi-

mile cele mai mari: omorau, jăfuiau, aprindeau satele și orașele. — Ce făceau ei cu locuitorii? Prindeau locuitorii și îi duceau robi în țara turcească. — Temeau-să oamenii de ei? Oamenii se temeau de ei. — Cum erau pre atunci mai toate țările vecine? Mai toate țările vecine erau pre atunci supuse lor — Fost'a și România supusă lor? România încă a fost supusă lor. — Ce trebuiau să plătească Românii în tot anul Turcilor? Românii trebuiau să plătească în tot anul Turcilor dare mare. — Cine ajunsé Domn în România la a. 1592? La a. 1592 ajunsé Domn în România Mihaiu Viteazul. — Ce fel de Domn era Mihaiu Viteazul? Mihai Viteazul era un Domn bun, iubitoriu de țară și neamul său. — Ce fel de om mai era Mihaiu Viteazul? Mihaiu Viteazul mai era și un om foarte viteaz. — Ce făcu îndată ce se sui pre tron? Îndată ce se sui pre tron el porni cu resbel în contra Turcilor. — Ce făcu el cu Turcii din țara sa? Pre Turcii din țara sa îi omorî. — Dupăce trecu Dunărea ce făcu el cu Turcii? Dupăce trecu Dunărea el îi bătu de mai multe ori. — Ce își pusé în gând Sultanul Mohamed III? Sultanul Mohamed III își pusé în gând a face din țara lui Mihaiu pašalic turcesc, iar pre el al scoate din domnie. — Pre cine trimisé Sultanul Mohamed III spre a îndeplini planurile sale? Sultanul Mohamed III trimisé pre Sinan pașa cu 200 de mii de turci, ca să aducă la îndeplinire planurile sale.

II

Ce făcu Mihaiu Viteazul auzind de sosirea Turcilor? Mihaiu Viteazul auzind de sosirea Turcilor își adună oastea. — Cât era de mare oastea lui Mihaiu? Oastea lui Mihaiu era de 8 mii de Români. — Unde se duse el cu oastea sa? El se dusé cu oastea sa la Dunăre. — Până unde ajunsese Sinan pașa cu oastea sa și ce voia el să facă? Sinan pașa ajunsese cu oastea la Ruscîuc și voia să ridice un pod preste Dunăre. — Cât timp opri Mihaiu Viteazul pre Turci la Dunăre? Mihaiu Viteazul opri pre Turci la Dunăre 30 de zile. — De cine fu surprins el pe la spate? El fu surprins pe la spate de o mare ceată de Turci. — Pre unde trecusé acea oaste? Acea oaste trecusé pre la Calafat. — Ce făcu atunci Mihaiu Viteazul? Atunci Mihaiu Viteazul se trase cu oastea sa mai în lăuntrul țării. — Ce drum apucă el? El apucă drumul, ce duce spre București. — Unde s'au așezat el cu armata sa? El s'au așezat cu armata sa în strămoșia numită „Vadul Călugărenilor.“ — Cât de mare era armata lui Mihaiu? Armata lui Mihaiu era de 16 mii luptători și 12 tunuri. — Dupăce trecu Sinan pașa Dunărea pe ce drum apucă el? Sinan pașa dupăce trecu Dunărea apucă pre drumul ce duce prin strămoșia dela „Vadul Călugărenilor.“ — Era Sinan pașa sigur, că va învinge pre Români? Sinan pașa era sigur, că va

învinge pre Români. — În cine își punea el nădejdea? El își punea nădejdea în mulțimea ostașilor săi.

III.

Când se văzură ambele armate? Ambele armate se văzură în 12 August 1595. — Cum fu lupta din ambele părți? Lupta fu desperată din ambele părți și ținu până sara. — În ziua următoare ce făcură Turcii? În ziua următoare Turcii începură atacul de dimineață. — Ce zi era aceea? Acea era o zi de Mercuri în 13 August 1595. — Ce vorbi Mihaiu Viteazul căpitanilor săi după ce își făcu mai nainte rugăciune către Dzeu? Mihaiu Viteazul dupăce își făcu mai nainte rugăciune către Dzeu vorbi căpitanilor săi următoarele: Fraților... etc. (prin întrebări întregeste învățătorii cuvântarea, carea a ținut'o Mihaiu Viteazul) — Ce ziseră atunci ostașii? Ostașii ziseră atunci cu toți: „Înainte să nimicim pre dușman.“ — Atunci sunând trâmbițele ce făcu bravul Mihaiu? Atunci sunând trâmbițele bravul Mihaiu punându-și nădejdea în Dzeu și în vitejia ostașilor săi se pusé în fruntea lor. — Trecând riul Neajlov ce făcură Românii? Trecând riul Neajlov Românii se aruncară asupra Turcilor. — Ce făceau Românii și cum se luptau ei? Românii scânteiau de mânie și se luptau ca lei. — Ce trebuiră să facă Turcii? Turcii trebuiră să se retragă. — Vezând Sinan pașa vitejia Românilor ce făcu? Vezând Sinan pașa vitejia Românilor porunci la 20 de mii ianiceri, ca să între în luptă. — Românii prelângă toată vitejia lor ce trebuiră să facă? Românii prelângă toată vitejia trebuiră să se retragă dinaintea potopului de Turci. — Până unde fură ei împinși? Ei fură împinși până preste pod departe. — În retragerea lor ce au luat ei dela Turci? În retragerea lor Românii au luat două tunuri dela Turci. — Până când se luptară ei astfel? Ei se luptară astfel până cătră sară, fără a ști cine va învinge.

IV.

Când era soarele cătră apus cine le veni Românilor într'ajutoriu? Când era soarele cătră apus le veni Românilor într'ajutoriu o ceată de 300 Românași cu puști din Ardeal. — De cine erau ei trimiși? Ei erau trimiși de voevodul Transilvaniei Sigismund Batori. — Cum îi întâmpinară Românii lui Mihaiu? Românii lui Mihaiu îi întâmpinară cu strigate de veselie. — Îmbărbătat'a Mihaiu ostașii săi la luptă? Mihaiu a îmbărbătat' ostașii săi la luptă. — Ca să dea un exemplu și mai viu ostașilor săi ce făcu el? Ca să dea un exemplu și mai viu ostașilor săi el luă o secure dela un ostaș și se repezi cu calul său prin mulțimea Turcilor tăind în dreapta și în stânga tot ce întâlnea în cale. — În calea lui cum cădeau Turcii? În calea lui cădeau Turcii ca frunza și ca iarba, iar în urma lui sângele curgea părâu. — Printre dușmani pre cine zărește el? Printre dușmani el zărește pre Caraiman pașa, să răpede la dânsul, îi taie capul și-i răpește

steagul cel verde și sânt al prorocului. — Ce făcu atunci fiecare ostaș? Fiecare ostaș făcu atunci aceea ce făcea Domnul său. — În aceea zi mare cum zice istoria, că era fiecă țeran? În aceea zi mare fiecă țeran, istoria zice, fu un căpitan, pre munți de cadavre bravii se luptau, pre munți de cadavre bravii alergau. — Miratus'a Sinan pașa de această faptă a lui Mihaiu și de vitejia ostașilor lui? Sinan pașa s'au mirat de această faptă a lui Mihaiu și de vitejia ostașilor lui. — Vezând Sinan pașa, că Românii mai voesc se moară cu toții decât se rămână biruiți ce făcu? Vezând Sinan pașa, că Românii mai voesc se moară cu toții, decât se rămână biruiți comandă retragerea. — Vezând aceasta Românii ce făcură? Vezând aceasta Românii loviră pre Turci așa de strașnic încât ei o rupseră la fugă imbulzându-se care de care se treacă mai înainte pre pod. — Cum fu lupta la pod? Lupta la pod fu foarte crâncenă. — Mulți Turci ce făcură? Mulți Turci săriră în apă și în mocirlă unde se înecară. — Câți pași turcești fură uciși aci? Aci fură uciși trei pași turcești. — Ce se întâmplă cu bătrânul Sinan pașa? Bătrânul Sinan pașa fu călcat în picioarele cailor și căzu de pre pod în baltă, isbinduse de pod își sparsă capul și își rupsă doi dinți, ce biet si mai avea în gură. — Cine au scos pre Sinan pașa din mocirlă și l'au dus în tabără? Pre Sinan pașa l'au scos din mocirlă și l'au dus în tabără un turc numit Hasan. — Ce făcură după aceea Românii cu Turcii? Românii după aceea alungară pre Turci ca pre o turmă de vite până departe. Pre câmpul de luptă câți Turci rămăseră morți? Pre câmpul de luptă rămăseră morți mai multe mii de turcii. — Cum erau apele Neajlovului? Apele Neajlovului erau roșii de sângele vărsat. — Ce căzu în mâinile Românilor? În mâinile Românilor căzură 15 tunuri, mai multe steaguri și o mulțime de cai. — Cum fu bucuria Românilor? Bucuria Românilor fu foarte mare, ei mulțămiră lui Dzeu că le-a ajutat de au biruit pre dușmani. — Până unde străbătu vestea despre această învingere strălucită? Vestea despre această învingere strălucită străbătu ca fulgerul în toată lumea. — Fost-au Românii lăudați pentru această vitejie a lor? Românii au fost lăudați de toată lumea pentru vitejia lor dimpreună cu bravul lor conducătoriu Mihaiu.

(Va urma)

Fondațiunea Gozdu

Zilele trecute a apărut un nou fascicol din „Analele fundațiunii lui Gozdu”. Din „Raportul comitetului fundațiunii lui Gozdu despre cursul afacerilor fundamentale în periodul dela 15 Martie 1892 până la 19 Martie 1893,” estragem următoarele:

Starea averii fundamentale

După cum arată inventariul încheiat cu finea anului 1892, averea constă din: 1,336.960 fl. 46 cr.

Venitele și erogatele la finea anului 1892.

Din rațiotiniul general, în care se cuprind rațiotiniile cassei manuale din Budapesta, ale cassei fundamentale din Sibiu, precum și ale administratoriului realităților din Oradea-mare, — cari rațiotinii se presentă cu raport special, se vede, că fundațiunea a avut:

a) Percepte: 114.431 fl. 9 cr. b) Erogate: 101.098 fl. 20 cr. prin urmare reese cu finea anului 1892 un rest de cassa, de 13.332 fl. 89 cr.

Preliminariul pentru a. 1894

Pentru anul acesta s'au proiectat: Percepiende: 81.148 fl. 6 cr. Erogande: 22.150 fl. 26 cr. prin urmare va rămânea un rest disponibil de 58.997 fl. 80 cr., din care în sensul testamentului $\frac{2}{3}$ părți în suma de 39.331 fl. 87 cr. sunt a se capitalisa, ear $\frac{1}{3}$ parte în suma de 19.665 fl. 93 cr. sunt a se distribui ca stipendii pe anul scol. 1893/4.

Stipendiști actuali ai fundațiunii după nume sunt următorii:

I. Rigorosanți:

1. Lungu Anania, 2. Vernică Romul, 3. Babeșiu Titu, 4. Chirtop Zosim, 5. Buzura Gavrilă, 6. Nedelcu Ioan, 7. Bogoeviciu Georgiu, 8. Prunașiu Georgiu, 9. Mareu Romul, 10. Popescu Georgiu, 11. Szombathy Georgiu, 12. Mihu Victor, 13. Morariu Georgiu, 14. Pascu Teodor, 15. Ghebeleşiu Lazar, 16. Cipu Paul, 17. Popoviciu Lazar, 18. Cosma Aureliu.

II. Mediciniști:

19. Hubianu Petru, 20. Brădeanu Atanasie, 21. Tempea Liviu, 22. Gava Atanasie, 23. Pop Mihaiu, 24. Munteanu Florea, 25. Vraciu Nicolae, 26. Nedelcu Coriolan, 27. Popoviciu Nicolae, 28. Popoviciu Georgiu, 29. Todescu Virgil, 30. Popea Virgil, 31. Iovanescu Valeriu, 32. Popoviciu Lazar.

III. Juriști:

33. Marta Alesandru, 34. Miclea Georgie, 35. Bêrsan Aureliu, 36. Faur Ioan, 37. Poynâr Alesandru, 38. Ciuta Mihaiu, 39. Strevoiu Alesandru, 40. Zaharia Octavian, 41. Damsa Valeriu, 42. Avramescu Vasilie, 43. Poynâr Eusebiu, 44. Papp Alesandru, 45. Pența Petru, 46. Popoviciu Ioan, 47. Ponoran Dimitrie, 48. Adam Alesandru, 49. Jantea Marcu, 50. Groșșan Mihail, 51. Lazar Aureliu, 52. Ille Andreiu, 53. Chiriloviciu Iuliu, 54. Pipoșiu Iuliu, 55. Buda Ioan, 56. Papiu Enea, 57. Urdea Georgiu, 58. Cosma Aureliu.

IV. Filozofi:

59. Onițiu Valeriu, 60. Vătășan Georgie, 61. Giurgiu Aureliu, 62. Ceortea Aureliu, 63. Brânda Ioan.

V. Technici:

64. Moga Vasilie, 65. Marienescu Eugeniu, 66. Sorescu Octavian, 67. Urdea Ioan, 68. Vasii Vasiliu, 69. Pușcariu Antonie, 70. Poynâr Desideriu, 71. Vuia Trăian, 72. Cimponeriu Dionisie, 73. Popoviciu Teofil.

VI. Silvanisti:

74. Aleman Ioan.

VII. Farmacisti:

75. Petroviciu I. Avram.

VIII. *Gimnasiști.*

76. Borha Eugeniu, 77. Pop Aureliu, 78. Dure Constantin, 79. Nemoian Virgil, 80. Missiciu Constantin, 81. Poynár Sever, 82. Zigre Aureliu, 83. Poynár Eugeniu, 84. Bănuțiu Ioan, 85. Cassan Ioan, 86. Greavu Vasilie, 87. Lenger Ioan, 88. Muntean Eugeniu, 89. Borcia Lucian, 90. Adam George, 91. Popa George.

Academia română

Concursuri pentru premii 1894.

A) Premii pentru cărți publicate.

I. *Premiul Năsturel-Herescu*, din seria B, de 4.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1895 unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori ce natură, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie 1894.

II. *Premiul Statului Eliade-Rădulescu*, de 5.000 lei se va decerne în sesiunea generală din anul 1895 unei cărți scrise în limba română, cu conținut literar, care se va judeca mai meritorie printre cele publicate dela 1 Ianuarie 1893 până la 31 Decembrie 1894.

Notă. — Concurenții la aceste două premii vor binevoi a trimite la cancelaria Academiei Române (în București, Calea Victoriei Nr. 135) operele lor, cari vor fi în condițiunile de timp aci însemnate, în câte 12 exemplare, până la 31 Decembrie 1894.

În privința Premiilor *Năsturel-Herescu* se pun în cunoștința publicului următoarele dispozițiuni din codicilul răposatului întru fericire C. Năsturel-Herescu:

„În tot anul Societatea Academică Română va avea a premia, din veniturile fondului *Năsturel*, o carte tipărită originală, în limba română, care se va socoti de către Societate ca cea mai bună publicațiune apărută în cursul anului, însă aceste premii vor fi de două specii:

„1. În trei ani consecutivi, de-arândul, se va decerne câte un premiu de patru mii lei noi, Nr. 4.000 L. n. *minimum*, la cea mai bună carte apărută în cursul anului espirat.

„2. Eară în al patrulea an se va decerne un premiu fix de lei 12.000, carele se va numi „*Marele Premiu Năsturel*“ operei, care va fi judecată ca publicațiunea de căpetenie, ce va fi apărut în cursul celor patru ani precedenți. Acest premiu nu se va putea decerne unei lucrări, cari va fi obținut deja unul din premiile anuale, decât scoțând dintrânsul valoarea premiului precedent.

„Operele, ce se vor recompensa cu această a doua serie de premii, vor tracta cu preferință despre materiile următoare:

„a) Scrieri serioase de istorie și de științele accesorii ale istoriei, preferindu-se cele atingătoare de istoria țărilor române;

„b) Scrieri de religiunea ortodoxă, de morală practică și de filosofie;

„c) Scrieri de științe politice și de economie socială;

„d) Tractate originale despre științele esacte;

„e) Scrieri enciclopedice, precum dicționare, de istorie și geografie, în cari se între și istoria și geografia României; dicționare generale sau parțiale de științe esacte de arte și meserii, de administrațiune și jurisprudență, și alte asemeni lucrări utile și bine întocmite.

„f) Cărți didactice de o valoare însemnată ca metod și ca cuprins;

„g) Dicționare limbistice în limba românească, mai ales pentru limbile antice și orientale, adevă la limba latină, elenă, sanscrită, ebraică, arabă, turcă, slavonă veche și altele;

„h) Publicațiuni și lucrări artistice de o valoare serioasă, adevă relative la artele plastice, arhitectura sculptura, pictura, gravura și chiar opere musicale serioase, pe cari aceste toate Societatea Academică Română le va putea apreția, atunci când își va întinde activitatea ei și asupra tuturor materiilor de bele-arte;

„i) Scrieri de pură literatură română, în prosă și în versuri, precum poeme, drame și comedii serioase — mai ales subiecte naționale, — și ori ce alte opere de înaltă literatură. Acestea mai cu samă aș dori să se acoarde „*Marele premiu Năsturel*,” când vor fi judecate ca având un merit cu totul superior, spre a se da astfel o încurajare mai puternică desvoltării literaturii naționale.“

La acestea se mai adauge următoarele dispozițiuni luate de Societatea Academică:

1. La concursurile acestor premii se pot presenta și opuri preînnoite în noauă edițiuni, cari se vor fi retipărit în cursul anului de autori în viață.

2. După cuprinderea chiar a testamentului, traducțiunile din limbi străine sunt escluse dela concurs: se va face însă excepțiune pentru acele traducțiuni de pe opuri străine clasice, cari:

a) sau prin dificultățile învinse ale unei perfecte reproduceri în versuri românești, vor constitui adevărate opuri literare ale limbei române;

b) sau prin anexarea de elucidări și de note științifice cu totul proprie traducătoriului, își vor fi însușit meritele unor lucrări originale în limba română.

3. Cărțile premiate de Academia Română din alte fonduri ale sale sau cele tipărite din inițiativa și cu spesele ei nu pot intra la concurs pentru premiile *Năsturel* din seria B.

4. Premiile *Năsturel* din seria B se pot acorda nu numai unor opuri complete, ci și părței unui op tipărit în cursul anului, cu condițiune însă ca

această parte să fie de valoarea și de întinderea unui volum și nu de ale unei simple fascioare (minimum 400 pag. format în 8° garmond).

5. Premiera unei părți a unui op la un concurs anual nu împiedică premiarea unei alte părți a aceluiaș op la un concurs posterior.

6. Opurile anonime și pseudonime vor putea fi admise la concursul cărților tipărite; ear autorii lor, spre a primi premiele acordate, vor trebui să justifice proprietatea lor.

Varietăți

Hirotoniri. Prea Sântitul Episcop diecesan Nicolae Popea a hirotonit pe teologul absolut *Iancu Milu* din Mehadica întru diacon Sâmbătă în 28., eară întru presbiter Duminecă în 29. Maiu; pe teologul absolut *Aureliu Avramescu* din Furlug întru diacon Duminecă în 29. Maiu, eară întru presbiter Mercuri în 1. Iunie; pe teologul absolut *Arsenie Golumba* din Sichevita întru diacon în 1 eară întru presbiter în 2. Iunie a. c.

Dintre acestia Iancu Milu e hirotonit pentru postul de capelan protopresbiteral pe lângă protopresbiterul Panciovei Trifon Miclea din Uzdin; Aureliu Avramescu pentru postul de capelan pe lângă preotul Simeon Avramescu din Furlug; eară Arsenie Golumba pentru parohia din Bêrzasca.

Programa examenelor cu finea anului școlar 1893/94 la institutul a) pedagogic: *Mercuri în 15 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Geografia curs. II., Propedeut. curs. I., Ist. patriei curs. III., L. maghiară curs. I., L. maghiară curs. II., L. maghiară curs. III., Cânt. bis. și Tip. curs. II.; *Joi în 16 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Religie curs. II., Geografie curs. I., Pedagogie curs. III., L. germână curs. II., Geometria curs. I., L. română curs. III., Higiena curs. I.; *Vineri în 17 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Religie curs. III., L. română curs. I., Metodică curs. II., Geografie curs. III., L. germână curs. I., Fizică curs. III., Cânt. bis. și Tip. curs. I.; *Sâmbătă în 18 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Religie curs. I., Aritmetică curs. II., Ist. nat. și econ. curs. III., L. română curs. II., Geometrie curs. III., Higienă curs. II., Cânt. bis. și Tip. curs. III.; *Luni în 20 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Contabilit. bis. curs. III. Ist. nat. și ec. r. curs. II., Fizică curs. I., Aritmetică curs. III., Geometrie curs. II., Ist. univers. curs. I., L. germână curs. III.; *Martți în 21 Iunie st. v. dela 8—12 oare:* Aritmetică curs. I., Ist. univers. curs. II., Constit. patr. cursul III., Ist. nat. și econ. curs. I., Fizică curs. II., Higienă curs. III. Notă: Exemenul din Musica vocală și instr. se va ținea Martți în 28 Iunie st. v.

b) teologic: *Mercuri în 22. Iunie dela 8—12 oare:* Istoria bisericească, curs. I., Teologia morală, curs. II.; Pastorală și Liturgică, curs. III.; Ermineutica, curs. I., Exegeza, curs. II., Retorica, curs. III. *Joi în 23. Iunie dela 8—12 oare:* Teologia dogmatică, curs. II., Dreptul

canonic, curs. III., Isagogia, curs. I., Economia rurală, curs. II., Economia rurală curs. III., Exigeza, curs. I., *Sâmbătă în 25. Iunie dela 8—12 oare:* Istoria literaturii române, curs. III., Teologia fundamentală, curs. II., Limba română, curs. I., Exigeza, curs. III., Pedagogia, curs. II., Arheologia biblică, curs. I. *Luni în 27. Iunie dela 8—12 oare:* Catihetica, curs. III., Igiena, curs. II., Comptabilitatea, curs. III., Tipicul și Cântarea bisericească, curs. I., II. și III. *Martți în 28. Iunie dela 8—12 oare:* Musica vocală și instrumentală, curs. I. II. III.

Teatru. Nu Duminecă — pre cum am fost informați pe cale privată — ci Luni în 6 Iunie v. se va juca piesa „*Amorul face toate*“ în sala Reuniunii de cântări din Caransebeș.

Noul ministeriu se compune mai din aceleași persoane. Locul ministrului de culte și instrucțiune Csáky, îl ocupă Lorand Eötvös, eară în locul lui Ludovic Tisza este numit contele T. Andrásy. Fotoliul ministrului de agricultură încă nu-i ocupat.

Unsprezece preoți români au fost condamnați dela 2—3 luni la *temniță ordinară*, fără a fi constrânși la muncă silnică, pentru o adresă de aderență condamnaților din procesele *Replcei* și *Tribunei*. Procesul a avut loc la Cluj în 31 Maiu v. Condamnații sunt: Ioan Baciu Constantin Pop, Alex. Anca, Mih. Bungârdean, I. Mureșan, Tr. Deac, T. Moldovan, Ioan Tirnov, N. Sina, Vasile Nechita, I. Bursan. Au mai fost pedepsiți în bani încă redactorul și editorul *Tribunei*, în care s'a publicat *aderința*.

Spre mărirea lui Dumnezeu! Comitetul parohial din *Maerile Timișorei* a esmis următorul apel:

Sinodul parohial din Comunitatea bisericească *Maerile Timișorii* în ședința sa din 4 Martie a. c. a decis, ca biserica rom. gr. or. din loc, carea e aproape de ruinare să se demoleze și în locul aceleia să se ridice și edifice o biserică mai spațioasă și corespunzătoare cerințelor igienice. Aceasta întreprindere însă neputându-se realiza din precariile mijloace proprii; biserica e avisată a recurge la generositatea creștinilor. Cunoscându-Vă salutările intențiuni în numele Comitetului și a Sinodului nostru parohial ne luăm voia a apela la cunoscuta-Vă generositate rugându-Vă a lua în dreaptă socotință intențiunile noastre și pentru realizarea mărețului scop să binevoiti a contribui un ajutoriu întru sempiterna memoria a posterității și spre mărirea lui Dzeu. Contribuirile benevole rugăm a se trimite subscrisului președinte a Comit. par. — *Maerile-Timișorii*, în Mai 1894. — *Petru Anca* paroh. Asesor. Consist. și Metrop. — *Ioan Barbu* notariul comitet. paroh. — *Costa Mihailoviciu* preș. comitet. paroh.

Capela română din Herculan. „*Dreptății*“ i-se scrie: Capela română gr. or. din Băile Herculane a primit, grație intervenirei C. Sale Arhimandritului Dionisie dela Bușteni, o sumă însemnată de cărți bisericești, toate noave, cu tipariu elegant, pe hârtie velin cu litere străbune: o bogăție de mijloace rituale cum noi pe aici n'am mai văzut nici la o biserică. E de notat că capela e zidită de stat de pe timpul când băile aparțineau erariului militar. Aceasta biserică, unică în întreaga țară

stă sub patronatul statului, care însă, durere, numai zădăurile le-a dat spre folosința credincioșilor români ortocari în fiecare an cu miile vin aici la cură. Nici de ornamente sau aranjament intern (afară de iconostas), nici de cărți rituale nu se îngrijește nimenea. Fericitul Șaguna fiind prin 1850 aici la cură și văzând lipsa totală de cărți, a donat câteva exemplare, de cari s'au servit preoții; de atunci până acuma nu s'a mai procurat altă carte pentru biserică, ear' slujba se făcea cu cărți imprumutate. Cărțile dăruite de guvernul României prin stăruințele vrednicului Arhimandrit s'au predat de-a dreptul inspectorului regesc al băilor ca reprezentante al statului. Acesta apoi a promis că va dispune să se lege toate cărțile în scoarțe solide. I-s'a recomandat să le dea spre acest scop unui compactor român, ca să nu ne pomenim de odată cu sfinți și alte chipuri cioplite catolice pe prestol și în straune ortodoxe.

Mulțămîță publică. Din Logojel ni se scrie: În numele corului nostru de plugari din comuna Logojel, care au aranjat, sub conducerea d-lui învățătoriu Petru B. Costescu, un concert în seara de 18/30 Aprilie a. c., aducem mulțumirile noastre acelor Dni și Dne, cari au contribuit cu aceea ocaziune la ajutorarea fondului corului nostru. Stimații contribuenți sunt: D-l. protojude cerc. Vasile de Fogarassy, cu 5 fl. — Szende Béla, Dr. Leitner Miksa, Mihaiu Bejan, Coriolan Bredicean, Dr. Stefan Petroviciu și Institutul „Lugoșana,” cu câte 2 fl. — Dr. Dobrin, Nasics și Jurca, cu câte 1 fl. 50 cr. — Dr. G. Popoviciu, protopop, Kertes Gyula, Maria Tomiciu, Pompeiu Dorca, Lungu, Dr. Papp Oszkár, Dr. Marcu, Irion, Mayer Ferencz, Simeon Barbulescu, Toma George, Anonim, David Schwarz, Peștean, Achim Lungu, Anton Haberer, Hasz György, Recht et Schwarcz, Hornok Pál, Weisz, Nicolae Groza, Dr. Popa, Ratz, Trandafir, Lipovan, Trandaffy, Pafu, Logojanu, Coșariu și Ianculescu, cu câte 1 fl. — Ilie Andreiu, Wurmlinger, Vanger Carl, Peri Kálmán, Sara B, Jana Józsi, Nicolae Țeringa, Bis Franz, Const. Chevereșan, Stanciu, Lazar Vănețu, Ion Bott, Storch, Gașpar, Marcu, Juracsek, Bott, Damian Cimpu, Nicolae Țiru, Barbulescu, Iacob Crinescu, Caprariu și P. Rațiu, cu câte 60 cr. — Petru Lepa, N. N., Liviu Dorca, Iancoviciu, Caprariu, Jurca, Körösy, Ioan Jurca, C. Popoviciu, Schwarz et Söhne, Schwarz, Boaca, N. N., Halász, Huresan, Ioan Chevereșan, Tripon, Iacobescu et consortes, câte cu 50 cr. — Kalay notariu, Hegesig, Weisz, Schwarcz Szimon, Ion Borlovan, Bercean, Katona, Dragucean, Vinățu, Costa, Savu, Dochia, Bagiu, Gaspar, Văneț, Bagiu, Toma, cu câte 40 cr. Venitul preste tot a fost de 103 fl. 86 cr. *Not. M.*

Cireșe frumoase de vindut. Informațiuni dă Redacțiunea.

Publicare.

Pentru îngrădirea cu stachete de fer și lemn și decorarea curții și a grădinei a așa-numitei case grăniceresci din *Băile-Erculane* se escrie din partea

comunității de avere a fostului regiment confiniar romano-banatic Nr. 13 licitațiune minuendă — prin oferte închise.

Pentru lucrările menționate s'a staverit suma de 1398 fl. 64 cr.

Condițiunile, precum și planurile și preliminarele se pot vedea la comitetul comunității de avere în Caransebeș în timpul oarelor oficioase.

Oferenții sunt deobligați a declara în ofertele lor, că cunosc condițiunile, planurile și preliminarile și se supun acestora, mai departe sunt deobligați a introduce în oferte prețul oferit atât în cifre cât și în litere.

Ofertele timbrate după prescisele legii sunt a se trimite comitetului comunității de avere în Caransebeș până la 30. Iunie 1894 st. n. 11 oare a. m. într'un plic sigilat și provăzut cu inscripțiunea „Ofert pentru îngrădirea cu stachete de fer și lemn și decorarea curții și a grădinei a așa numitei case grăniceresci din Băile-Erculane”.

Ofertul trebuie se conțină mai departe în numărariu sau în hârtii de stat 10% ca vadiu din prețul oferit.

Ofertele, cari încurg mai târziu sau se abat dela condițiunile de mai sus, în fine ofertele telegrafice nu se vor lua în considerare.

Caransebeș, în 10. Iunie 1894.

Comitetul Comunității de avere.

(Reproducerea nu se onorează)

[34] 1—1

Licitațiune minuendă.

Pe baza încuviințării venerabilului Consistoriu diecesan d'tto 1 Iunie 1893 Nr. 1329 B. se escrie licitațiune minuendă pentru adoptarea și astrucarea cu aramă a turnului bisericeii din **Ilova**, protopresbiteratul Caransebeșului, cu prețul de esclamară 1364 fl. 28 cr.

Planul și specificațiunile de spese și măsuri se pot vedea la oficiul parohial din Ilova, tot asemenea și condițiunile de licitațiune.

Licitațiunea se va ținea în fața locului Ilova în 26 Iunie a. c. la 10 oare a. m.

Întreprinzătorii au să depună vadiul pe 10% din prețul esclamării la masa epitropiei parohiale.

Ilova din ședința comitetului parohial ținută la 29 Maiu 1894.

1—3 [35]

Nicolae Jurca

preș. comit. par.

Nestor Bonna

not. comitetului.

Licitațiune minuendă

Pre baza încuviințării Ven. Consistoriu diecesan din Caransebeș de d'tto 11 Aprilie 1894 Nr. 1062 B. ex. 1894, se escrie licitațiune minuendă pentru acoperirea cu pleu a sânteii bisericeii din

Selbăgel protopresbiteratul Logojului, cu prețul de esclamare 836 fl. 12 cr.

Proiectul de spese se poate vedea totdeauna la oficiul parohial.

Să obsarvă, că materialul îl pune întreprinzătorii.

Licitațiunea se va ținea în 26 Iunie st. v. 8 Iulie st. n. a. c. la 10 $\frac{1}{2}$ oare a. m.

Întreprinzătorii au să depună vadiul de 10% din prețul de esclamare.

Selbăgel, din ședința comitetului parohial ținută în 22 Maiu 1894.

[32] 2—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Licitațiune minuendă

Pre baza încuviințării Ven. Consistoriu diecesan ddo 18 Maiu a. r. Nr. 1382 B. se escrie licitațiune minuendă pentru renovarea și acoperirea s. biserici cu tinichea (pleu) gr. or. rom. din comuna **Dragșina** protopresbiteratul Buziaș cu prețul esclamării de 1848 fl. 84 cr. v. a.

Licitațiunea minuendă se va ținea Duminecă în 26 Iunie (8 Iulie) a. c. la 2 oare postmeridiane în s. biserică din loc.

Reflectanții sânt poftiți a se presenta în ziua și oara hotărîtă în comună, având reflectanții a depune la începerea licitațiunei vadiul de 10% în bani din prețul de esclamare.

Planul și specificațiunea de spese se poate vedea ori când la președintele comitetului parohial.

Resultatul licitațiunei intră în putere de drept numai după aprobarea lui din partea Ven. Cons. diecesan.

Dragșina din ședința comitetului parohial ținută în 26 Maiu 1894. [33] 2—3

George Radulescu, m. p.
președ. com. par.

Valeriu Bălan, m. p.
not. com. par.

Concurs

Pre baza ordinațiunei consistoriale ddo 13. Aprilie a. c. Nr. 619 B. se escrie concurs pentru parohia de clasa primă din **Socolariu**, devenită vacantă în urma resignării preotului Adam Preda, cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Emolumentele sânt:

1. 2 sesiuni parohiale.
2. dela 280 de case câte un floren pentru cununie, botez și înmormântare simplă.

Se obsarvă, că alegându-l preot are a folosi numai jumătate din aceste emolumente pre timpul

cât va fi în viață atât preotul Adam Preda, cât și preotul iubilat Pavel Preda.

Doritorii de a ocupa această parohie sânt avisați, ca recursele lor instruate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial, să le subștearnă P. O. D. Protopresbiter Filip Adam în Iam.

Recurenții au a se presenta în vr'o Duminecă sau sârbătoare în sânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Socolariu în 10 Maiu 1894.

[28] 3—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine *Filip Adam* protopresbiter.

Cereți „Zacherlin,“

care este cel mai sigur mijloc de a stîrpi ori ce insecte în cel mai scurt timp. Pentru puterea și folosul Zacherlinului vorbește resultatul lățirii lui enorme. Zacherlinul nici pe de parte nu se poate înlocui cu alte mijloace contra insectelor.

Cereți totdeauna o sticlă sigilată cu numele **Zacherl**. Toate celelalte sânt imitațiuni nefolositoare.

O sticlă constă: 15, 30, 50 cr., fl. 1 — fl. 2 —;

Cruțătorii de Zacherlin 30 cr.

Se află de vindut la Domnii :

în Caransebeș :	Eperjesy & Fűszfa	în Logoj :	A. Schiszler și fiul
„	H. Perlfaster și fiul	„	Körösy Ladislaus
„	H. Rosenfeld.	„	Becht & Schwarz.
„	C. Schwab.	„	A. Schützler
„	Francisc Strauss.	„	Alexandru Karl.
„	Carol Ringelsen.	„	R. Morgenstern.
în Nădrag :	Arpad Bazs	„	Németh & Kisfa.
în Ohaba-Bistra	Heinrich Wolf.	„	Traian P. Rațiu.
în Teregova :	Dem. Wegel.	„	L. Vértos, farmacie.

19 (3—10)